సాహితీమూర్తుల సహవాసం

– నరిశెట్టి ఇన్నయ్య

శ్రీ నరిశెట్టి ఇన్నయ్యగారు ప్రముఖ పాత్రికేయులు, రచయిత, మానవతావాది, హేతువాది. ఎంతోమంది సాహితీమూర్తులతో ఆయనకి సన్నిహిత పరిచయాలున్నాయి. ఒక్కో సాహితీమూర్తితో తన స్నేహ పరిమళాలని నెలకొకటిగా ఈ శీర్షికలో కౌముది పాఠకులతో పంచుకుంటున్నారు.

నేను రాసిన పత్రికలు - నాకు తెలిసిన ఎడిటర్స్

7

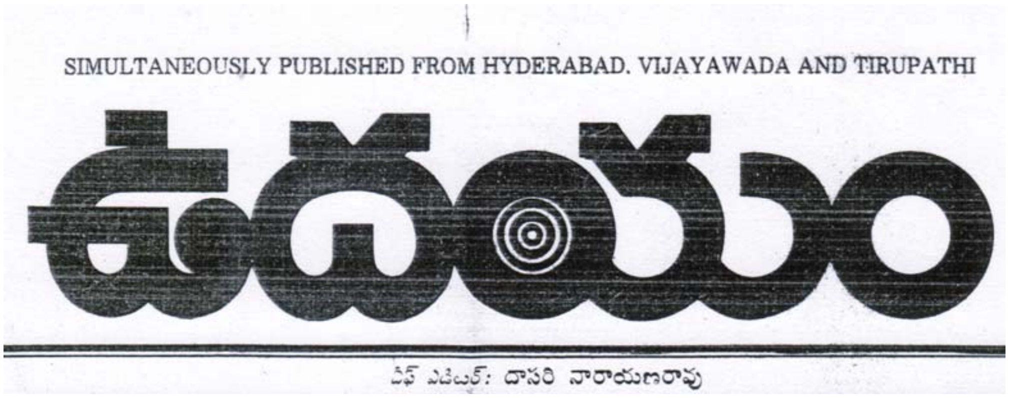
SIMULTANEOUSLY PUBLISHED FROM HYDERABAD. VIJAYAWADA AND TIRUPATHI

ఉదయం

చీఫ్ ఎడిటర్: దాసరి నారాయణరావు

ఉదయం - దాసరి నారాయణరావు

సుప్రసిద్ధ సినీ డైరెక్టర్ దాసరి నారాయణరావు 1984లో హైదరాబాదు నుండి ‘ఉదయం’ దినపత్రిక పెట్టారు. దానికి ఎడిటర్లుగా ఎ.బి.కె. ప్రసాద్, కొండముది రామచంద్రమూర్తి, గజ్జెల మల్లారెడ్డి ఉన్నారు. సిబ్బందిలో దేవీప్రియ కూడా ఉండేవారు. కొన్నాళ్ళు పురాణ సుబ్రహ్మణ్య శర్మ కూడా పనిచేశారు. ఆరేళ్ళపాటు సాగిన ఈ పత్రిక యాజమాన్యం మారి, క్రమేణా ఆగిపోయింది. కాకరాల తులసీదాసు

గజ్జెల మల్లారెడ్డి

ఆఫీసు యాజమాన్యం పనులు పర్యవేక్షిస్తుండేవారు. ఆర్థికపరంగా పత్రికలు ఎప్పుడూ ఇబ్బందులను ఎదుర్కొంటుండేవి. ఏరోజుకారోజు పత్రిక అచ్చు వేయడానికి కావలసిన పేపరు కోసం వెతుక్కునేవారు. అలాంటి ఇబ్బందులతోనే మొత్తం మీద కొన్ని రోజులు నడపగలిగారు.

'ఉదయం'లో నేను రాసిన వ్యాసాలు కొన్ని ఉన్నప్పటికీ ముఖ్యంగా మూడు వ్యాసాలు సంచలనాత్మకంగా వివాదాలకు దారితీసాయి. అందులో ప్రప్రథమంగా పేర్కొనదగినది వివేకానందపై నా వ్యాసం. ఎబికె ప్రసాద్ ఎడిటర్ గా నా వ్యాసాన్ని, ఎడిటోరియల్ పేజీలో ప్రముఖంగా ప్రచురిస్తూ "మనకు తెలిసిన వివేకానంద వేరా" అని హెడ్డింగ్ పెట్టారు. అందులో సంపాదకుడి నోట్ రాస్తూ దీనిపై భిన్నాభిప్రాయాలు ఎవరైనా వెల్లడిస్తే ప్రచురించటానికి అభ్యంతరం లేదని బాక్స్ పెట్టి వేశారు.

వివేకానందపై వ్యాసం

ఆ వ్యాసంలో వివేకానంద బాగోగులు మంచి చెడులు పరిశోధనాత్మకంగా ఆధారాలతో రాయటం విశేషం. "వేదాంతం – భారత పునర్వికాసం" నిరంజన్ ధర్ పరిశోధనాత్మక గ్రంథం బెంగాల్ లో ప్రచురణ కాగా అందులో ఆధారాలున్న విషయాలను వ్యాసంలో చూపాము. వివేకానంద అమెరికా ప్రయాణం, జమీందార్ల డబ్బుతో ఆయన ఓడలో వెళ్ళి, విలాసంగా గడపటం, తిరిగి వచ్చిన తరవాత నరహంతకులైన జమీందార్లను రామనాడ్ రాజా, క్షత్రి రాజుల పాలనను సమర్థిస్తూ, వారి ప్రాంతాలలో పర్యటించి మద్దత్తు పలికారు. దీర్ఘాయుష్షుకు యోగా మంచిదని చిట్కా వైద్యంగా ప్రచారం చేసిన వివేకానంద 38 ఏళ్లకే చనిపోయాడు. ఇలాంటి వాస్తవాలతో కూడిన వ్యాసం చదివి గుడివాడ, కడప, రాజమండ్రి, హైదరాబాదు, విజయవాడ ప్రాంతాలలో తీవ్ర నిరసన ఆందోళన వెల్లడించారు. ఇది గమనించి ఎ.బి.కె ప్రసాద్ సంపాదకీయం రాస్తూ మొదట అనుసరించిన ధోరణికి భిన్నంగా వివేకానంద సూర్యుడి వంటి వాడని ఆయన వెలుగుకు చెయ్యి అడ్డం పెట్టజాలమని అర్థం వచ్చే రీతిలో రాశారు. హైదరాబాదులో భజరంగ్ దళ్, ఆర్.ఎస్.ఎస్. వారు లారీలతో ఉదయం ఆఫీసుపై దాడి చేశారు. అప్పుడు దాసరి నారాయణ రావు ధైర్యంగా నిలబడి తమ సిబ్బందినందరినీ ఎదురు దాడికి సంసిద్ధులు కమ్మని గేటు వద్దకు వచ్చారు. ఆయన ప్రదర్శకులతో మాట్లాడుతూ చేతనైతే సమాధానం చెప్పండి, పత్రికలో ప్రచురిస్తాం. అంతేగాని కర్రలు పట్టుకుంటే ఆపని తామూ చేయగలమని సవాలు విసిరారు. అంతటితో ప్రదర్శకులు వెళ్ళిపోయారు. వ్యాసానికి సమాధానం మాత్రం ఎవరూ రాయలేదు.

ఎ.బి.కె.ప్రసాద్

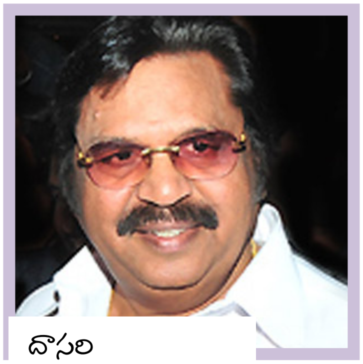
దాసరి

త్రిపురనేని రామస్వామి మొదట్లో తన పేరుకు చౌదరి అని చేర్చినా చివరిలో ...భగవద్గీత... రచన చేసేనాటికి చౌదరిని తొలగించారు. తెనాలిలో సూతాశ్రమం స్థాపించి అనేకమంది స్వసంఘ పురోహితులను తయారుచేయించారు. కేవలం బ్రాహ్మణులే కాక ఏ కులం వారైనా పౌరోహిత్యం జరపవచ్చునని ఉద్యమం చేశారు. అంతేకాక పెళ్ళి మంత్రాలు, ప్రమాణాలు పెళ్ళి చేసుకునేవారికి అర్థం కావాలని వారి మాతృభాషలో వాటిని చెప్పాలని ప్రచారం చేశారు. దీనిపై పెద్ద రియాక్షన్ వచ్చింది. కొంతమంది పురోహితులు శిక్షణ పొంది పెళ్ళిళ్ళు చేయించారు. అందులో కమ్మ కులస్థులు ఎక్కువగా వుండటం వలన కమ్మ పురోహితులు అనే నానుడి

కూడా వచ్చింది. ఇతర కులాల్లో చెదురు మదురుగా పురోహితులు వచ్చారు. ఇలాంటి ఉద్యమానికి రాజకీయ పార్టీలలో కూడా ముఖ్యంగా కమ్యూనిస్టు పార్టీలో మద్దతు లభించింది. మత ప్రసక్తి లేకుండా పెళ్ళి మంత్రాలు ప్రచారంలోకి వచ్చాయి. కానీ, స్వాతంత్ర్యానంతరం ఆ ఉద్యమం ఉధృతి దగ్గిపోయింది. త్రిపురనేని రామస్వామి కుమారుడు గోపీచంద్ మానవవాదిగా తండ్రి ప్రభావంలో ఆరితేరి గూడవల్లి రామబ్రహ్మానికి సహాయపడి సంస్కరణ సినిమాలు తీయటంలో ఎంతో సహకరించారు. అనేక రచనలు రాజకీయ కథలు చేసి, ఎమ్.ఎన్. రాయ్ మానవవాద ఉద్యమంలో రాష్ట్ర కార్యదర్శిగా పనిచేశారు. తండ్రి మరణానంతరం క్రమేణా దిగజారిపోయి ఆధ్యాత్మిక రొంపిలో పడి అరవిందుణ్ణి సమర్థిస్తూ సాయిబాబా దాకా పతనావస్థకు చేరుకున్నాడు. కమ్మకుల వాడిగా ప్రారంభమై క్రమేణ పరిణమించి 1940 నాటికి భగవద్గీత రచన చేసి, కులాన్ని, మతాన్ని అధిగమించి మానవ వాదం వైపుకు పయనించారని రాశాను. పురాణం సుబ్రహ్మణ్యం శర్మ దీనిని 'ఉదయం' వారపత్రికలో ప్రధానంగా ప్రచురించారు. దీనిపై రియాక్ట్ అయినటువంటి వారిలో చేకూరి రామారావు వంటివారు ఉండటం గమనార్హం. అప్పుడు కూడా సమాధానం రాయండి వేస్తామని మాత్రమే ఎడిటర్లు చెప్పారు. భాషా పరిశోధకుడుగా పేరొందిన చేకూరి రామారావు, రియాక్షన్ కొందరిని ఆశ్చర్యపరిచింది.

హోమియో

రామచంద్రమూర్తి

హోమియో వైద్యం పై సునిశితమైన విమర్శతో పరిశోధనాంశాలతో రాసిన వ్యాసం పెద్ద సంచలనానికి దారి తీసింది. హోమియోపతి సైంటిఫిక్ కాదని, ఔనని రుజువు చేస్తే 5కోట్ల రూపాయలు పారితోషికం ఇవ్వడానికి హేతువాదుల సంఘం పక్షాన జేమ్స్ రాండీ ఫౌండేషన్ ప్రకటించిన విషయం ప్రస్తావించారు. కానీ ఎవరూ ముందుకు రాలేదు. కట్టుకథలతో బుకాయింపులతో హోమియో వైద్యులు తమ వ్యాపారాన్ని సాగించుకున్నారు. అనేకమంది యువకులు ఉపాధి నిమిత్తం హోమియో చదువులు స్వీకరించి, ఈ వ్యాసం తమను దెబ్బతీస్తున్నదని, తిరుగుబాటు చేశారు. రాష్ట్రంలో కొన్నిచోట్ల ఊరేగింపులు జరిగాయి. కానీ, శాస్త్రీయమని రుజువు చేస్తూ ఏ ఒక్కరూ రాలేకపోయారు.

'ఉదయం'లో నా రచనలను సమర్ధించి, భావ స్వేచ్ఛకు, శాస్త్రీయ ధోరణికి మద్దత్తుగా రామచంద్రమూర్తి నిలిచారు.

జి. రామిరెడ్డి అవినీతి బట్టబయలు

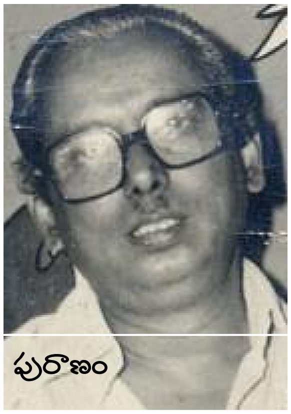
పురాణం

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఛీఫ్ జస్టిస్, సుప్రీంకోర్టు జడ్జి పింగళి జగన్మోహన రెడ్డి ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ వైస్ ఛాన్సలర్ గా దారితప్పిన విద్యాలయాన్ని మళ్ళీ ప్రతిష్ఠాత్మకంగా నిలబెట్టాడు. కాపీ కొట్టటం పూర్తిగా ఆపగలిగారు. ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ డిగ్రీలతో ఎవరూ దరఖాస్తులు పెట్టుకోనక్కరలేదని ప్రకటించిన అవమానకరమైన వ్యవస్థను మళ్ళీ సక్రమంగా ఉండేటట్లు సరిదిద్దారు. ఆయన హయాంలో పరిపాలనా విషయాలు పరిశీలించి, అవకతవకలు చేసిన వారిని మందలించారు. అందులో భాగంగా వైస్ ఛాన్సలర్ జి. రామిరెడ్డి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఘోరాలపై ప్రొఫెసర్ వనజా అయ్యంగార్ ఏక సభ్య సంఘాన్ని వేశారు.

జగన్మోహన రెడ్డి

ఆవిడ పరిశీలించి, గుట్టు బట్టబయలు చేసింది.` నేను సేవ చేసిన యూనివర్సిటీ` అనే శీర్షికన జగన్మోహన రెడ్డి ఒక గ్రంథం రాశారు. వాటిలో ముఖ్యమైన అంశాలు నేను తెనిగించాను. అవి ‘ఉదయం’లో కొన్ని భాగాలుగా ప్రచురించారు. అప్పుడు వాటిని ప్రచురించడానికి ఎడిటోరియల్ సిబ్బందిలోనే కొందరు తటపటాయించారు. కానీ గజ్జెల మల్లారెడ్డి పట్టుబట్టి ప్రచురించారు. ఈ విధంగా ‘ఉదయం’లో నా రచనలు, అనువాదాలు గందరగోళాన్ని సంచలనాన్ని సృష్టించాయి. అందులో ఎడిటర్ ఎ.బి.కె ప్రసాద్ ధోరణి బయటపడింది. యజమానిగా పత్రికా స్వేచ్ఛ వైపు నిలచిన దాసరి నారాయణరావు అభినందనీయుడు.

(మరో తెలుగు పత్రిక గురించి వచ్చే సంచికలో)

COMMENTS

Essay on Vivekananda

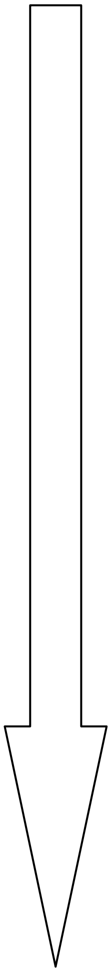

మనకు తెలిసిన వివేకానంద వేరా?

అంతర్జాతీయ యువజనోత్సవాల సందర్భంగా వివేకానందునిపై మీకందిస్తున్న ప్రత్యేక వ్యాసం ఇది. ఐతే కేవలం ఒక పరిశీలనాత్మక దృష్టితోనే పాఠకులు ఈ వ్యాసాన్ని గమనిస్తారని ఆశిస్తున్నాం. ఎవరినీ నొప్పించాలని మా ఉద్దేశం కాదు. మహాత్ములను కేవలం భజిస్తూ వుండడం మనధ్యేయం కారాదు. మానవుడే ఒక తప్పొప్పుల పట్టిక. ఇందుకెవరూ మినహాయింపు కాకపోవచ్చు ననే దృష్టితో ఈ వ్యాసాన్ని చదవండి. నిజానిజాల గురించిన అన్వేషణా దృష్టి ఆరోగ్యమనే భావన ఒక్కటే ఇక్కడ ప్రధానమని గమనించ ప్రార్థన

—ఎడిటర్

వివేకానందకు తల్లిదండ్రులు పెట్టినపేరు నరేంద్రనాథ్. సన్యాసిగా ఆయనను రామకృష్ణ మార్చిన తర్వాత, వివేకా నంద అని పెట్టుకున్నాడు. అదికూడా మార్చేసి, సచ్చిదానంద అని నామకరణం చేసుకొని, అలాగే సంతకం చేశాడు. అమెరికాలో ప్రపంచ మతసమావేశానికి పంపించేముందు, ఒక దర్బారు పెట్టి, ఖేత్రి మహారాజు కొత్తగా వివేకానంద అనే పేరు పెట్టాడు. ఆ విధంగా వచ్చిన పేరు బహుళ ప్రచారం లోకి వచ్చింది. అమెరికాకు బొంబాయిలో ఓడ ఎక్కబోతుండగా సిక్కు తలపాగా ఆయనకు సమర్పిస్తే అది కూడా ఆకర్షణీయుంగా తయారైంది.

వివేకానందుడు మధ్యతరగతి కుటుంబంలో పుట్టి పెరిగాడు. చిన్నతనంలో ఆయనపై బ్రహ్మసమాజ ప్రభావం వుండేది. బి.ఎ. చదువుతుండగా, పెళ్ళి చేద్దామని తల్లిదండ్రులు కొన్ని సంబంధాలు చూశారు. ఒక సంబంధం ఇంచుమించు కుదిరి, ఏవో చిన్న పేచీలతో ఆగింది. ఆ దశలో తండ్రి చనిపోవడంతో, ఇంటికి పెద్ద కుమారుడైన వివేకానందపై కుటుంబ భారం పడింది. ఎంత వెతికినా ఉద్యోగాలు దొరక లేదు. డబ్బులేక ఆకలితో అలమటించే వివేకానందను దారి మళ్ళించాలని రాణీ మిత్రులు ప్రయత్నించారు. కాని ఆయన సంసార బాధ్యతలు తప్పించుకోడానికి రామకృష్ణ వద్దకు వెళ్ళాడు. ఆశ్రమంలో తిండికీ, నివాసానికీ బట్టకూ లోటులేక పోవడంతో వివేకానంద అక్కడ కుదురుకున్నాడు.

కుటుంబంపై ఆసక్తి

అవసరార్థం సన్యాసిగా మారిన వివేకానంద తన కుటుంబాన్ని మరువలేక పోయాడు. పూర్వీకుల ఆస్తి విషయమై కోర్టులో వున్న తగాదాలను బాగా పట్టించుకున్నాడు. తల్లి తరమూ వచ్చి విషయాలు చెబుతూండేది. తన తల్లికి సోదరులకు నెలకు 100 రూపాయల చొప్పున ఇవ్వవలసిందిగానూ, తన ఖర్చుల నిమిత్తం కొంత ఇవ్వమనీ, ఖేత్రి మహారాజును వివేకానంద అడిగాడు. ఆయన అలాగే ఇచ్చాడు. గంగానది తీరాన తన తల్లికి ఇల్లు కట్టించమని మహారాజును కోరగా ఆయన వాయిదాలపై ఇవ్వనారంభించాడు. బేలూరుమఠం నిధుల నుండి ఇంటికై 3 వేలు తీసుకున్నాడు. తగినంత డబ్బు లేనందున చివరకు ఇంటి ప్రయత్నం విరమించాడు. తన కుటుంబ పోషణ నిమిత్తం అమెరికాలోని సెయింట్ ఫ్రాన్సిస్ లెగెట్‌లో వెయ్యిడాలర్లు డిపాజిట్ చేశాడు. శ్రీమతి సెవియర్ అనే ఆమెను కోరగా వివేకానంద కుటుంబానికి నెలవారీగా పంపించింది. తన డిపాజిట్ను తన తదనంతరం కుటుంబానికి ఇవ్వమని ఓల్‌బుల్ కు వ్రాశాడు. ఈ విధంగా వివేకానంద సన్యాసి అయినా కుటుంబవ్యవహారాలు ఎన్నడూ విస్మరించలేదు. అందుకే ఆయన అవసరార్థం సన్యాసి అయ్యాడన్నాం. సన్యాసి వేషంలోనుంచి కుటుంబ ఆసక్తి తొంగి చూచింది.

విలాస జీవితం

రామకృష్ణ మఠానికి నిధుల నిమిత్తం 1891లో యాత్ర ప్రారంభించిన వివేకానంద, చాలా విలాస జీవితం గడిపాడు. స్వదేశీ సంస్థానాధిపతుల అతిథిగా, మహారాజుల మందిరాలలోనే వుండేవాడు. ఒక మహారాజు నుండి వేరే చోటకు పరిచయ

లేఖలతో వెళ్లేవాడు. ఆయన వెళ్ళిన చోట్లు అల్వార్, జైపూర్, అజ్మీర్, ఖేత్రి, అహమ్మదాబాద్, కథియువార్, జునాగడ్, పోర్‌బందర్, ద్వారక, పైలితాన, బరోడ, ఖండ్వా, బొంబాయి, పూనా, బెల్గాం, బెంగుళూరు, కొచ్చిన్, మలబారు, తిరువాన్కూరు, త్రివేండ్రం, మధురై, రామనాడ్, రామేశ్వరం, కన్యాకుమారి.

మైసూరు మహారాజు, ఖేత్రిమహారాజు, రామనాడ్ మహారాజుల ఆర్థిక సహాయ సలహాలపై వివేకానంద అమెరికా వెళ్ళాడు. పెనిన్సులా ఓడలో మొదటి తరగతి టికెట్ కొని, ఖర్చులు ఇచ్చి పంపారు. అమెరికాలో డబ్బు పోగొట్టుకున్నట్లు తెలిసి, థామస్‌కుక్ అనే కంపెనీ ద్వారా మహారాజులు ఏర్పాట్లు చేసిపెట్టారు. అమెరికాలో ఆయన వున్నంత కాలం మహారాజుల బహుమతులు అందాయి. అమెరికాలోని బాల్టిమోర్‌లో మొదటి తరగతి హోటల్‌లోనే వుండాలని పట్టుబట్టాడు. అంతవరకూ వివేకానంద శిష్యుడుగా వున్న అమెరికన్ లియోన్‌లాండ్స్‌బర్గ్ విలాసవిధానాలు స్వయంగా చూచి, ఆయనతో తెగతెంపులు చేసుకున్నాడు. ఇంగ్లండ్‌లో వివేకానంద శిష్యుడు ఎడ్వర్డ్ స్టడీ కూడా ఆయన విలాస జీవితం చూచి సంబంధాలు తెంచుకున్నాడు.

అమెరికానుండి ఇండియాకు తిరిగి వచ్చిన వివేకానందకు మహారాజులు, స్వదేశీ సంస్థానాధీశులు బ్రహ్మరథం పట్టి, సన్మానాలు చేశారు. ఆయన బోధించిన ఆచరణ యుక్త వేదాంతానికి నాందిగా రామనాడ్ రాజా వేలాది పేదలకు అన్న వస్త్రాలు పంచాడు. వివేకానంద ఎక్కిన గుర్రపు బండి స్వయంగా లాగిన రామనాడ్ మహారాజాకు 'రాజర్షి' అని బిరుదును ప్రసాదించాడు. వివేకానందా గ్వాలియర్ మహారాజా సోవాబజార్ మహారాజా, ఉత్తరపరా మహారాజా, గైక్వార్ రాజా, దర్భాంగా మహారాజా, బర్ద్వాన్ మహారాజా, కాశ్మీర్ మహారాజాలు ఆసక్తితో సన్మానాలలో పాల్గొని, ఆహ్వాన సంఘాలు ఏర్పరచి, అనేక చోట్ల పొగడ్తల సభలు జరిపారు. ఖింగారాజా ఇచ్చిన ధనంతో వివేకానందుడు కాశీలో అద్వైత ఆశ్రమం స్థాపించాడు.

ఈ విధంగా మహారాజాలు, దివాన్లు, స్వదేశీ సంస్థానాధీశులు తన పట్ల ఆదరణ చూపి, సహాయపడినందుకు వివేకానందుడు వారికి పూర్తి మద్దత్తు ఇచ్చాడు. బ్రిటిష్ పాలన క్రింద వున్న ప్రాంతాలలో కరువుకాటకాలు వుండగా స్వదేశీ సంస్థానాలలో అలాంటివి లేవన్నాడు. తుపాకులు తయారు చేసే హీరాం మాక్సింతో వివేకానందుడు సన్నిహితుడై, బ్రిటిష్ వారిని పారద్రోలి, స్వదేశీ సంస్థానాధీశుల పాలన రావాలని ఉవ్విళ్ళూరాడు.

ఆశ్రమంలో తిరుగుబాటు

వివేకానందుడు జీవన్ముక్తుడుగా వుండాల్సిందిపోయి, ఇలా కుటుంబాన్ని పట్టించుకోవడం, మహారాజుల మధ్య విలాసంగా గడపడం, ఉపన్యాసాలలో మాత్రం పేదవారికై మొసలికన్నీళ్లు కార్చడం పట్ల, ఆశ్రమవాసులు నిరసన చూపారు. గిరీంద్ర, హరధన్ అనే వారి నాయకత్వాన 1899లో కొందరు సన్యాసులు చీలిపోయి, గరీబి రామకృష్ణ సభ స్థాపించారు. బేలూరు మఠంలో జరిగే ఉత్సవాలను కూడా వీరు బహిష్కరించారు. వివేకానందపై వచ్చిన ఈ తిరుగుబాటు పట్ల, సహజంగానే ఫ్యూడల్ ప్రభువులు ఆందోళన చెందారు. మొత్తంమీద వివేకానంద నాయకత్వాన రామకృష్ణమఠం ఫ్యూడల్ ప్రభువుల మద్దత్తుతోనే నడచింది.

వివేకానంద రచనలన్నీ 8 సంపుటాలుగా ప్రచురించారు. 8వ సంపుటం సమకూర్చడంలో స్వామి అగేహానంద భారతి కృషి చేశాడు. అందులో వివేకానందుడు వ్రాసిన కొన్ని విషయాల పట్ల ఆయన ఆశ్చర్యం వ్యక్తపరిస్తే, స్వామీజీ కంటే నీకెక్కువ తెలుసా? అని ఆయన్ను పంపించేశారు. 'ఆర్యులు ఇండియావెలుపల నుండి వచ్చారనేదెవరు? జర్మన్లు భోజనంతో పాటు బీరు త్రాగరు.' ఇలాంటివి వివేకానందుడు వ్రాశాడు. ఆయన వ్రాసిన వాటిల్లో, చదువరులు నవ్వే వాటిని జాగ్రత్తగా తొలగించేశారు.రామకృష్ణ ఆశ్రమ వ్యవహారాలను, వివేకానందనుగురించి, వ్రాసినందుకు అగేహానంద భారతి గ్రంథాన్ని ప్రభుత్వం నిషేధించే వరకూ ఆశ్రమవాసులు విశ్రమించలేదు. వారి సహనం అలాంటిది.

వివేకానంద బోధనలలో మానవుడికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని చూపడం చెప్పదగిన విశేషం. ఆయన ప్రబోధం జాతీయ వాదుల్ని, ఉగ్రవాదుల్ని ఉత్తేజపరచింది. మానవుడికి సేవ చేయాలని వివేకానందుడు నొక్కిచెప్పాడు. మఠాన్ని స్థాపించి, పేదలకు తోడ్పడాలనే ఆలోచన క్రైస్తవమత ప్రభావం వలన ఏర్పడినా, హిందూమతంలో ఇది కొత్త దారి తొక్కడమే. వివేకానంద వేదాంతాన్ని వెనకేసుకొచ్చిన దేశీయ ప్రభువులు, తాను ప్రజల్ని దోపిడీచేసిన దాంతో కప్పి వుచ్చుకోడానికి ఆయన్ను వాడుకున్నారు. హైందవ ఆధ్యాత్మిక సామ్రాజ్య వాదిగా వివేకాంద కొందరికి ప్రేరేపణ కలిగించినా అది మనుషుల్ని ముందుకు నడిపించదు.

వివేకానందను గురించి చదివి అర్థం చేసుకుంటే ఫరవా లేదు. కాని వీరారాధన చేస్తూ భజన చేస్తే ఆదర్శం కాజాలదు. నిశితపరిశీలన చేయండి. గుడ్డిగా అనుకరించకండి.

డాక్టర్ నిరంజన్‌ధర్ వ్రాసిన 'వేదాంత అండ్ బెంగాల్ రినైజాన్స్' అగేహానంద భారతి వ్రాసిన "OCHRE ROBE" ఈ వ్యాసానికి ఆధారం. అలాగే వివేకానంద పూర్తి సంపుటాల సహాయం స్వీకరించాము. వేణిశంకరశర్మ వ్రాసిన స్వామీ వివేకానంద కూడా చూడండి.

— డాక్టర్ ఎన్. ఇన్నయ్య